

Posudek

diplomové práce **Mgr. Daniela Hanuše** na téma

„Rodičovství jako právní problém“

Autor si pro vypracování své diplomové práce zvolil téma, které se sice může jevit jako téma klasické, avšak je stále tématem aktuálním.

Téma je na diplomovou práci zpracováno obsahově dostatečně, rovnoměrně rozloženo do podtémat a myšlenkově propojeno. Obsah kapitol vytváří logický celek, přičemž zohledňuje nejdůležitější instituty a aspekty problematiky rodičovství tak, jak je lze v kvalifikační práci tohoto typu pojmut. Je diskutováno pohledem teoretickým a je domyšlen také jeho význam praktický. Potvrzení praktických závěrů zůstává zejména v rovině očekávání judikatury a rozhodovací praxe soudů spojené s novou soukromoprávní úpravou daných právních otázek. Postihuje a vysvětluje vnitřní souvislosti a objasňuje podstatu *rodičovství jako právního problému*.

Předložená práce podává výklad v rozsahu 74 výkladových stran včetně úvodu a závěru. Výklad je podán v šesti kapitolách, z nichž první dvě jsou v rozsahu 16 stránek věnovány obecným otázkám historicko-právním a základnímu pojmosloví. Vymezení základních pojmů považují za přínosné co do obecné i odborné roviny, a to zejména z toho důvodu, že jsou obecnými východisky pro diskuzi právních otázek spojených s rodičovstvím. I tato obecná problematika související se základním obecným pojmoslovím (rodič, dítě, rodina, rodičovství) je v posuzované diplomové práci nazírána v právním smyslu. Autor si pokládá otázky související s právním vymezením obsahů jednotlivých pojmů v právních normách právního řádu České republiky. Na mnoha místech daný výklad dokazuje, že legální definice pojmů buď zcela absentují, nebo jsou pro potřeby právního výkladu mnohdy nedostatečné či zavádějící. Takto je například diskutována otázka, koho lze z hlediska českého právního řádu považovat za dítě, či zda přiznání svéprávnosti osobě mladší 18-ti let, tak, jak je upraveno v občanském zákoníku účinném od 1. ledna 2014, zachovává z hlediska čl. 1 *Úmluvy o právech dítěte* jeho postavení dítěte s ohledem na jeho věk. Otázka, kdo je matkou dítěte v případě surogačního mateřství, je rovněž problematická a příslušná partie je autorem podrobena analýze.

Právní problematice rodičovství jako právního problému jsou pak věnovány další čtyři kapitoly, tj. více jak polovina této práce. Autor se v nich zabývá stěžejní problematikou zpracovávaného tématu práce, a to je určování rodičovství s ohledem na právní úpravu těchto institutů v části druhé platného a účinného občanského zákoníku. Jak sám autor ve své práci uvádí, jádrem právního zamýšlení je problematika určování mateřství. Je zde podrobena pečlivému výkladu a zaměřuje se na jednotlivé aktuální aspekty mateřství. Institut určování

mateřství je podrobně vyložen jak s ohledem na hmotněprávní tak procesní právní úpravu. Autor ve své práci podrobuje kritice zavedenou zásadu, že „matkou dítěte je žena, která dítě porodila“ a stejně tak zásadu, že „matka je vždy jistá“. V případě anonymních a utajených porodů se autor zabývá právní ochranou narozeného dítěte a vyplývajícími statusovými otázkami. V rámci utajených porodů autor poukazuje na nesoulad mezi úpravou veřejnoprávní a soukromoprávní. Je poukázáno na mnoho pochybností o legislativním řešení statusových otázek vhodném pro právní i společenskou praxi. V případě utajených porodů je poukázáno na praktické problematické otázky spojené s utajením totožnosti matky dítěte.

Odpovídající pozornost je věnována také právní úpravě institutů asistované reprodukce a surogačního mateřství. V rámci této kapitoly diplomové práce autor postupoval analyticky od vymezení obecných obsahů základních pojmů a metod (ART) až k subsumpci těchto institutů pod právní předpisy, které upravují jejich praktické využití. Jak správně autor ve své práci na mnoha místech podotkl, je nutné celou problematiku rodičovství vnímat v interdisciplinárním kontextu. Není tomu jinak ani v právní úpravě asistované reprodukce a surogačního mateřství. I tyto, mimo jiné, právní instituty jsou výsledkem a reakcí na pokrok v oblasti biomedicínských věd a přidružených oborů. Právní problematika je diskutována s ohledem na speciální právní předpisy, které ji upravují. Jak správně diplomant konstatoval, nezbude zákonodárci nic jiného, než na tento rychlý vývoj daných oborů flexibilně reagovat a vytvořit tak podmínky pro jejich hmotněprávní i procesněprávní aplikaci. Podaný výklad je doplněn o etickou rovinu společenské reality těchto institutů. Vhodným doplněním je také krátká statistická informace, která dokresluje četnosti využití institutů jak asistované reprodukce tak surogačního mateřství.

V předložené diplomové práci je vhodně zařazena také problematika maternitních sporů, která dokresluje výklad spojený s určováním mateřství. I zde je výklad doplněn o úpravu procesního práva uvedenou v zákoně o zvláštních řízeních soudních.

Problematika rodičovství navazuje kapitolou týkající se určování a popírání otcovství k dítěti. Výklad je zaměřen na obsahovou analýzu druhé části občanského zákoníku a sleduje koncepci tří vyvratitelných právních domněnek v diskurzu rekonstruované právní úpravy.

Poslední kapitola diplomové práce je zaměřena na výklad problematiky práva dítěte znát svůj genetický původ. Jeho naplněním je sledováno jedno ze základních mezinárodním právem garantovaných práv každého člověka, jakožto lidského jedince. Uvedená kapitola je správně zařazena až na konci podávaného výkladu, jelikož svým významem prostupuje v různých intencích celou problematiku rodičovství. Autor zde podává nejen výklad teoretické právní úpravy práva znát svůj genetický původ, ale komparuje také interdisciplinární přesahy daného tématu. Tyto poznatky pak dotvářejí význam tohoto základního lidského práva pro život jedince ve společnosti. Zároveň také identifikují hrozby a

doporučení pro lepší legislativní uchopení tohoto práva, což je demonstrováno na příkladu několika judikátů Evropského soudu pro lidská práva (např. případ Odièvre vs. France).

Z obsahu práce je zřejmé, že autor věnoval nastudování odborných zdrojů vztahujících se k tématu, pokud jde o proniknutí do všech právních souvislostí, které zkoumaná témata obsahuje, patřičnou pozornost a na zpracování svého tématu se velmi dobře připravil. Z připojeného seznamu literatury, který je přehledně členěn, je zřejmé, že se zabýval studiem poměrně rozsáhlé literatury, a to nejen monografické, časopisecké event. jiné odborné právní literatury (elektronické), ale prostudoval i řadu publikací týkajících se dalších souvisejících otázek psychologických, sociálních a dalších. Na uvedenou literaturu autor pečlivě a v souladu s citační normou odkazuje v poznámkách pod čarou (celkem 137 odkazů a poznámek). Také řada statistických údajů, kterými je na příslušných místech výklad doplněn, ho činí pro čtenáře názornějším a informativním. Autor také prostudoval některé důvodové zprávy k příslušným použitým právním předpisům.

Předložený text rozhodně není popisný, svědčí nejen o autorově hloubavém a svědomitém přístupu k dané problematice, ale též o jeho schopnosti samostatného uvažování a využití metod výzkumné práce.

Předložené práci nemohu vytknout žádné nedostatky. Posuzovaná diplomová práce je napsána samostatně, a zejména, pokud jde o řadu literárních a dalších souvislostí, je originální. Proto tuto práci doporučuji k ústní obhajobě jakožto splňující všechny náležitosti předepsané pro práci diplomovou.

Předběžné hodnocení: výborně

V Praze dne 29. července 2014

Doc. JUDr. Senta Radvanová, CSc.
konzultant diplomové práce